

ונחתמה בלילה — פסולה.

ומה שרב לא מיחה בידם, משום ש"עסוקין באותו ענין" הו', ומהכתיבה ביום עד החתימה בלילה דיברו בענין הכתובה. והעדים היו מזומנים לחתום עליה. ורק במקרה כזה, שהעדים היו מזומנים לחתום, ונתעכבו כי דיברו בענין הכתובה, אז יש קול כבר משעת הכתיבה, ושטר הכתובה כשר.

דתניא, אמר רבי אלעזר בר רבי צדוק: לא שנו במשנתנו שטר שנכתב ביום ונחתם בלילה פסול, אלא כשאין עסוקין באותו ענין מזמן כתיבת הכתובה עד החתימה עליה.

אבל עסוקים באותו ענין, מהכתיבה, ולכן נדחתה החתימה ללילה, השטר כשר, ומשום שיש קול מהכתיבה.

שנינו במשנה: **רבי שמעון מכשיר גט שנכתב ביום ונחתם בלילה.**

אמר רבא מאי טעמא דרבי שמעון קסבר כיון שנתן הבעל עיניו לגרשה שוב אין לו פירות מנכסי מילוג שלה וממילא אין שום חשש בגט כזה כי האשה תוציא מהבעל או מהלקוחות את הפירות משעת הכתיבה ובאמת זה דינה.

ולחשש שמא יחפה, פירשה הגמרא לעיל שרבי שמעון לית ליה חשש זה.

אמר ריש לקיש: **לא הכשיר רבי שמעון גט שנכתב ביום ונחתם בלילה, אלא לאלתר שנכתב ביום ונחתם בלילה.**

אבל מכאן ועד עשרה ימים, נכתב ביום אחד ונחתם אחרי עשרה ימים, לא הכשיר רבי שמעון, ומודה לרבנן.

ומאי טעמא — **כי חיישינן שמא פייס.** שמא י"ח-ב הבעל נתחרט מלגרשה, ובא עליה, והגט פסול מדין "גט ישן" [דהיינו גט שנכתב, ואחר כך בא עליה הבעל, או התייחד עמה, (16) והוא גט פסול].

ורבי יוחנן אמר: רבי שמעון הכשיר אפילו מכאן ועד עשרה ימים, על אף שהיו עשרה ימים בין הכתיבה לחתימה, הגט כשר. ורבי יוחנן לא חושש לחשש של ריש לקיש שמא פייס, משום שאם איתא דפייס, קלא אית ליה למילתא, והדבר היה מתפרסם. ולכן כל עוד שאיננו יודעים שפייס ונתייחד עמה, הגט כשר, אפילו שהיו עשרה ימים בין זמן הכתיבה לחתימה.

איתמר: אמר לעשרה אנשים: כתבו גט לאשתי!

אמר רבי יוחנן: שנים חותמים משום עדים, וכולם — הנשאים, חותמים בגט רק משום תנאי, שנחשב הדבר שהבעל עשה תנאי, שאינו מגרש רק בתנאי שיחתמו אנשים אלו בגט, אך לא דרש שהם יהיו עדי הגט.

וריש לקיש אמר: כולם צריכים לחתום משום עדים, כי לכך הבעל התכוין.

ומקשינן: היכי דמי?

אילימא דלא אמר להו הבעל "כולכם

הכתיבה, הגט פסול, כיון ששאר העדים חתמו אחר כמה ימים, ואין קול לגט, וזה גט מוקדם, ופסול.

ב. **אי נמי** — איכא עוד נפקא מינה בין רבי יוחנן לריש לקיש, כגון שנמצא אחד מהם — מעשרת האנשים, קרוב או פסול.

למאן דאמר ששמונת הנשואים חותמים **משום תנאי**, הגט כשר, משום שכל כונתו שיחתמו עוד שמונה אנשים, אבל לא בתורת עדים, ולכן אפילו היה אחד מהם קרוב או פסול, הגט כשר, כיון שיש בו שני עדים כשרים.

ולמאן דאמר שגם שמונת האנשים האחרים חותמים **משום עדים**, הגט פסול — כי הקרוב או הפסול אינם כשרים לעדות, ואם העידו ביחד עם כולם, בטלה העדות של כולם, לפי הכלל שאם אחד מהעדים נמצא קרוב או פסול, בטלה עדות כולם.

ועתה מפרשת הגמרא את הנפקא מינה השניה:

במה דברים אמורים, כשחתמו הקרוב או הפסול באמצע או בסוף כל העדים. אבל **אי חתים בתחילה הקרוב או פסול** — לא ברור לנו שלרבי יוחנן יהיה הגט כשר, אלא יש בזה מחלוקת.

אמרי לה, כשר — כיון שיש כאן שני עדים כשרים, לא אכפת לן שהראשון הוא פסול, והוא חתם מדין התנאי, ואחריו חתמו שני העדים — מדין עדים.

ואמרי לה, פסול.

ומפרשת הגמרא את המחלוקת:

חיתמו", והא תנן: בעל שאמר לעשרה, כתבו גט לאשתי — אחד כותב, ושנים חותמים, והשאר אינם צריכים לחתום כלל.

וקשה על רבי יוחנן וריש לקיש הסוברים שגם השאר צריכים לחתום, או משום תנאי או משום עדים.

ומתצינן: **אלא** רבי יוחנן וריש לקיש דיברו בכגון דאמר לחו "כולכם כתבו גט לאשתי", ולכן כולם צריכים לחתום. ובזה פליגי רבי יוחנן וריש לקיש מדוע הם צריכים לחתום. רבי יוחנן סובר שחוץ משני העדים, כולם הם משום תנאי. וריש לקיש סובר שכולם הם משום עדים.

והוינן בה: **מאי בינייהו?** הרי בין לרבי יוחנן ובין לריש לקיש כולם צריכים לחתום ואם כן מאי נפקא מינה

ואמרין: יש שני "נפקא מינה" אם השאר חותמים משום תנאי או משום עדים.

א. **איכא ביניהו דחתים בי תרי מיניהו** — שני העדים הראשונים, **ביומיה, ואינך** — שמונת האחרים חתמו **מכאן ועד עשרה ימים**.

מאן דאמר שהנשואים חותמים **משום תנאי**, הגט כשר. משום שהגט נכתב ונחתם באותו יום. והוא כשר גם לרבנן שנכתב היום ונחתם למחרת פסול הכא כשר]. ומה שיש עדים שחתמו אחרי כמה ימים, הם אינם עדים, אלא הם תנאי בעלמא.

ומאן דאמר שהנשואים חותמים **משום עדים**, הגט פסול, ומשום גט מוקדם. כי הגט נכתב ביום אחד ועדיו חתמו אחר כמה ימים. ואפילו אם שני עדים חתמו ביום

ומקשינן: והאמר ריש לקיש: לא הכשיר רבי שמעון גט מוקדם, אלא אם הוא ניתן לאשה לאלתר.

אבל אם הוא ניתן לה מכאן, ועד עשרה ימים, מזמן כתיבתו, לא הכשיר רבי שמעון, משום שחוששים שמא התפיס, ונתייחד עמה.

וכאן החתימות היו מכאן ועד עשרה ימים, ומדוע הכשיר רבי יהושע בן לוי כרבי שמעון? הרי גם לרבי שמעון הגט פסול, לדעת ריש לקיש!

ומתריצין: בההיא מחלוקת, האם הכשיר רבי שמעון גם כשיש הפסק בין הכתיבה לחתימה עשרה ימים, רבי יהושע בן לוי כרבי יוחנן פבירא ליה, שלא חוששים שמא פייס. ואפילו אם יש הבדל בין הכתיבה לחתימה של עשרה ימים גם מכשיר רבי שמעון.

אך עדיין קשה לרבי יהושע בן לוי: והאמר רבי יוחנן, רק שנים משום עדים, וכולן — הנשאים, חותמים על הגט משום תנאי. ולדעה זו נתבאר בגמרא לעיל, שאם שנים חותמים באותו יום, והנשאים מכאן ועד עשרה ימים, הגט אינו גט מוקדם, כי שני העדים חתמו ביום הכתיבה, והנשאים אינם עדים. ואם כן קשה, מדוע רבי יהושע בן לוי הכשיר את הגט משום שטען כי בשעת הדחק אפשר לסמוך על רבי שמעון, והרי אפילו לרבנן הגט כשר, כי אינו גט מוקדם!

ומתריצין: בההיא מחלוקת, האם כולם משום עדים, או השאר משום תנאי, רבי יהושע בן לוי כריש לקיש פבירא ליה, שכולם משום עדים, ואם כן הגט הוא גט

אמרי לה כשר, כיון שתנאי הוא, לא איכפת לן היכן חותם הכשר והיכן הפסול, כיון שבין כל החותמים יש שני עדים כשרים, ולכן הגט כשר.

אמרי לה פסול, כיון שיש לגזור כאן לפסול בגלל שאתי לאיחלופי בשטרות דעלמא. ויאמרו שעד קרוב או פסול כשר לחתום בשטרות דעלמא.

אך אם חתמו הפסולים באמצע הגט או בסופו, לא גזרו לפסולו, משום שרק כאשר חתמו בתחילה, יאמרו אנשים שהעדים הראשונים חותמים בתורת עדים ולא יאמרו שהם מאלו שחותמים משום התנאי. וילמדו להכשיר קרוב או פסול בשטרות. ולכן גם לרבי יוחנן הגט פסול אז.

ההוא גברא דאמר להו לעשרה אנשים: כתבו גט לאשתי!

חתום בי תרי מינהו ביומיה, שנים מן העשרה חתמו בו ביום, ואינך — שמונה האנשים הנשאים, חתמו מכאן ועד עשרה ימים.

אתא לקמיה דרבי יהושע בן לוי, לשאול מה דינו של גט זה.

אמר ליה: גט מוקדם הוא זה, לפי שיש הבדל בין זמן הכתיבה לזמן החתימה של כל העדים. ואפילו הכי, הגט כשר, כי כדאי, ראוי הוא רבי שמעון — שהכשיר במשנה גט מוקדם, לסמוך עליו בשעת הדחק. וכאן מדובר שהלך המגרש לדרכו, או שהאשה נישאת, ובדיעבד נתיר גט מוקדם, כדעת רבי שמעון